

Kronika-Gogoeta-Kritika

AEKren eta HABEren arteko hitzarmena

Badago dokumentu sinatua. Sinatzearekin batera, 42.000.000 pezeta inguru hartuko ditu AEKk, urtearen buruan hartuko dituen 125.000.000ren herena. Eta hitzarmena sinatzearekin batera, batzordea eratuko da, HABEko eta AEKko launa lagunek osotua, hitzarmenean zehazteko eta lantzeko geratzen diren arazoak aztertu, adostu eta bideratzeko.

Diru-laguntzak aparte -horiek euskaltegi libreentzat dira batez ere aurtengo honetan-, AEKren garaipena da itxuraz onarturiko hitzarmena: Elkarrizketarako eta elkarlanean ipini izan duen ahalegin luzeen historiaren fruitua. Hasteko, AEKren beraren onarpen instituzionala esan nahi du hitzarmenak, horrek euskalduntze-alfabetatzearen prozesuan duen garrantziarekin: aspalditik zuen AEKk herritarren onarpena; ordua zen erakunde publikoen aldetikoa etortzeko! Horren euskaltegiak eta gau-eskolak normaltzeko bidea zehaztea aipaturiko batzordearen eskuetan geratzen da; baita irakasleak onartzeko baldintzak eta prozesua adostea ere; alde horretatik badirudi gainditu egiten dela orainarteko HABEren jokabidea, bere aldetik horretarako baldintzak ezartzekoa. Baina badago kezkatzekorik... Eusko Jaurlaritzak hitzarmena onartu zuen bilera berean onartu zuen, baita ere, HABEko ikastetxeak ixtea. Ezaguna da, horiek itxita egon direla ikastaro honetan, ikasleentzat behintzat. Ez dute eskolarik eman. Hemen ez gara sartuko HABEren istilu luzearen azterketan. Baina hasteko esan beharra dago oso larria dela, euskara irakasten ihardun diren 60 inguru irakasle beraien lanbidetik ateratzea. Euskalgintzako bestelako lanpostuak beraienez sortzen badituzte, gaitzerdi. Zer esan nahi du, ordea, bilera berean AEKrekiko hitzarmena onartu eta HABEren ikastetxeak ixteak? Lehen begiratuan irudiko luke, Jaurlaritzak uko egiten diola helduen euskalduntze-alfabetatzearen alorreko eskabidea betetzeko funtsezko erantzunkizunari, eginkizun hori udaletxean eta euskaltegi "pribatuen" eskuetan uzten baitu. Nola erantzungo dio HABEko herritarren euskara ikasteko eskubideari?

Hain zuzen ere, hitzarmena onartu baino aste gutxi lehenago Bilbon izan genuen

manifestaldi handia, AEKk antolatua, euskara ikasteko herritarren eskubidea aldarrikatzeke, 100.000tik gora sinadura eskabide berberarekin bildu ondoren. Onarturiko hitzarmenean esalditxo bat dago 4. puntuan, kezka horri nolabait erantzun nahi diona: "gizarteak euskara ikasteko erakutsitako nahiari erantzuteko beharrezko ikusten diren euskaltegien zerrenda eta euskaltegi bakoitzaren ikasle-kopuru subentzionagarria" erabakiko du batzordeak. Bihurriegia eta ilunegia da esaldia; eta bide bihurrietan galtzea ere erraza da, batez ere iluna baldin bada. Gainera nahiak ez du eskubidearen indarririk. Herritarrek eskubidea baldin badute euskara ikasteko, eskabidea bultzatu beharko lukete erakunde publikoek, euskararen aldeko politika positiboa egin nahi badute behintzat. Eskubidearen gain landu egin behar da herritarren nahia, eskabidea.

Poztekoa da AEKren aitormena eta horren arazo larrien konponbideratzea -benetan konpontzeko bide luzea egon daiteke oraindik-. Aspalditik euskalgintzaren alorrean erakunde publikoen eta erakunde herritarren artean geneukan auzi mingarrienetakoa izan da AEKrena. Baina horrek bere oinarriari eta bere betiko izaerari eutsi beharko dio, batzordearen negoziazioetan eta ondoren, herritarren euskara ikasteko eskubidearen errebindikazioa defendituz eta horri erantzun praktikoa emateko markoa eratuz.

Hori argi gelditzen baldin bada hitzarmenaren ondoko erabakietan eta AEKren ondoriozko jokabideetan, benetan AEK bihur daiteke datozen urte luzeetan euskararen berreskurapenaren eta normalkuntzaren prozesuak behar duen herri-mugimenduaren barruko erakunde motore eta ardatz. Baina beste hiru baldintza ditu beharrekoak AEKk, euskararen aldeko herri-mugimenduan funtzio garrantzizko hori betetzeko: a) Aipaturiko oinarritzko errebindikazioari eta funtzioari eustea; b) horri begira bere buruagan konfiantza sendotzea eta bere erantzunkizunaz jabetzea; d) gizarteak lehendik eta orain Jaurilaritzak aitortu bide dion sinesgarritasuna lantzea, bere barrutik hobeto eratuz, sendotuz eta gorpuztuz.

Jakina, esperantza eta konfiantza guzti horiek honako hipotesi honen gain daude ipinita: HABEren eta AEKren arteko hitzarmena ez dela une bateko irtenbide izango, eta sinaduraren ondoko elkarrizketa zintzo eta leiala gauza izango dela AEKren arazoari luzaroko konponbidea emateko, batetik, eta herritarren euskara ikasteko eskubideari erantzun tinkoa emateko, bestetik. Hipotesiak huts egingo balu, beldur naiz ikaragarritzko frustrazioa erakarriko liekela euskalgintzan lanean dihardutenei eta herritarrei oro har. Guztion eginkizuna da, datozen asteotan HABEren eta AEKren arteko elkarrizketak hurbildik jarraitzea eta aurrera begira urrats finkoa izan daitezela eskatzea. Gainera, helduen alfabetatze eta euskalduntzearen alorrari oinarri berriak jartzeko helburuari begira izan beharko dute elkarrizketa horiek, benetan herritarren esperantzari erantzungo badiote. AEKrekin batera beste zenbait talde eta erakunde ere ari da alorrean, HABE eta udal euskaltegiekin batera. Guztien arteko elkarrizketa eta koordinazioan gauzatu beharko du aurrera begira landu beharreko plangintza berriak.

Erakunde publikoek ezin dute "dimititu" eskubide horri erantzun premiatsua emateko duten erantzunkizunean. Bestalde, AEKk berak beti aldarrikatu izan du bere "publikotasuna", kontzeptu horren adiera juridiko soila gaudituz. Erakunde publikoen eta erakunde herritarren elkarlanerako marko egokia eratuz gero, bateratu ahal izango dira haien erantzunkizun instituzionala eta honen zerbitzu "publikoa", euskara ikasteko herritarren eskubideari gero eta egokiago eta zabalago erantzuteko moduan.